

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/1265/2015
Identifikačné číslo spisu:	7812204932
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7812204932.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov : 1/ E. H., bývajúcí v S., 2/ I. H., bývajúca v S., obaja zastúpení JUDr. Miroslavom Katunským, advokátom v Košiciach, Floriánska 16, proti žalovaným : 1/ E. M., bývajúcí v S., 2/ I. M., bývajúca v S., obaja zastúpení JUDr. Martinou Gombosovou, advokátkou v Košiciach, Moldavská cesta 21/a, o zrušenie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 9 C 81/2012, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 20. februára 2014 sp. zn. 3 Co 102/2013, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 20. februára 2014 sp. zn. 3 Co 102/2013 v jeho zmeňujúcom výroku a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rožňava rozsudkom z 20. novembra 2012 č. k. 9 C 81/2012-87 v prvom výroku určil, že dohoda o zriadení vecného bremena spočívajúca vo vyhradení práva vstupu žalovaných 1/ a 2/ na pozemok s parcelným číslom KN-C č. XXXX/XX - zastavaná plocha o výmere 107 m² za účelom udržiavania a čistenia na tomto pozemku nachádzajúceho sa kanalizačného vpustu v trvalom užívaní žalovaných 1/ a 2/ zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie S. v časti C - ťarchy, uzavretá medzi žalobcami 1/ a 2/ ako jednou zmluvnou stranou a žalovanými 1/ a 2/ ako druhou zmluvnou stranou uvedená v článku V. kúpnej zmluvy zo dňa 7.8.2007 - V 1147/07 je neplatná. V druhom výroku určil, že vecné bremeno spočívajúce vo vyhradení práva vstupu žalovaných 1/ a 2/ na pozemok s parcelným číslom KN-C č. XXXX/XX - zastavaná plocha o výmere 107 m², za účelom udržiavania a čistenia na tomto pozemku nachádzajúceho sa kanalizačného vpustu v trvalom užívaní žalovaných 1/ a 2/ zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie S. v časti C - ťarchy neexistuje. Zaviazal žalovaných 1/ a 2/ uhradiť žalobcom 1/ a 2/ trovy konania v sume 99,50 € z titulu zaplateného súdneho poplatku a 799,85 € z titulu trov právneho zastúpenia spoločne a nerozdielne na účet právneho zástupcu žalobcov do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že dohoda o zriadení vecného bremena obsiahnutá v článku V. kúpnej zmluvy uzavretej dňa 7.8.2007 je neplatná pre rozpor s ustanoveniami § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka, nakoľko je neurčitá, pretože na pozemku žalobcov sa kanalizačný vpust nenachádzal a nenachádza sa ani toho času. V čase uzavretia tejto dohody išlo o obchádzanie zákona, a to ustanovení § 23 ods. 2 a ods. 7 zákona č. 442/2002 Z.z. o

verejných vodovodoch a kanalizáciách, v dôsledku čoho ide o absolútnu neplatnosť právneho úkonu - dohody o zriadení vecného bremena spočívajúceho v práve vstupe žalovaných 1/, 2/ na pozemok žalobcov 1/, 2/ za účelom údržby a čistenia „kanalizačného vpustu“. V danom prípade nie je možné oddeľovať právo vstupe žalovaných na pozemok žalobcov a existenciu žumpy, nakoľko právo vstupe žalovaných na pozemok žalobcov bolo dohodnuté iba z dôvodu čistenia a údržby „kanalizačného vpustu“, ktorému vymedzeniu v skutočnosti zodpovedá prietokná žumpa. Z obsahu kúpnej zmluvy uzavretej dňa 7.8.2007 vyplýva, že články I., II., III. sa týkajú predmetu kúpnej zmluvy a kúpnej ceny a tieto zmluvné dojednania boli uzavreté medzi predávajúcimi 1/ až 5/ a kupujúcimi 1/ až 2/. Predmetom článku V. kúpnej zmluvy je dohoda o zriadení vecného bremena uzavretá medzi predávajúcimi 3/ až 5/ na jednej strane a kupujúcimi 1/ a 2/ v danom spore, žalobcami 1/ a 2/. Z obsahu listiny označenej ako kúpna zmluva vyplýva, že obsahuje dve zmluvy, a to kúpnu zmluvu a v článku V. dohodu o zriadení vecného bremena. Obidve zmluvy boli zapísané do katastra nehnuteľností a preto žalobcovia majú naliehavý právny záujem o určenie neplatnosti článku V. predmetnej kúpnej zmluvy - dohody o zriadení vecného bremena v záujme dosiahnutia zhody medzi skutočným právnym stavom a evidenciou v katastri nehnuteľností. Žalobcovia eventuálnym petitom sa domáhali určenia neplatnosti dohody o zriadení vecného bremena a určenia, že vecné bremeno neexistuje, eventuálne sa domáhali zrušenia vecného bremena. Dospel k záveru, že dohoda o zriadení vecného bremena dohodnutá v článku V. kúpnej zmluvy V 1147/07 zo dňa 7.8.2007 je absolútne neplatná v zmysle ustanovení § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor s ustanovením § 23 ods. 2 a ods. 7 zákona č. 442/2002 Z.z. a nakoľko absolútna neplatnosť právneho úkonu pôsobí od začiatku, určil, že vecné bremeno neexistuje, preto nerozhodoval o ďalšom eventuálnom nároku uplatnenom žalobcami, ktorým sa domáhali zrušenia vecného bremena. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovaných rozsudkom z 20. februára 2014 č. k. 3 Co 102/2013-247 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým určil, že neexistuje vecné bremeno spočívajúce vo vyhradení práva vstupe žalovaných 1/ a 2/ na pozemok s parcelným KN-C č. XXXX/XX - zastavaná plocha o výmere 107 m², za účelom udržiavania a čistenia na tomto pozemku nachádzajúceho sa kanalizačného vpustu v trvalom užívaní žalovaných 1/ a 2/ zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie S. v časti C - ťarchy, a to tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Vo zvyšujúcej časti, t. j. vo výroku, ktorým súd prvej inštancie určil, že dohoda o zriadení vecného bremena je neplatná a vo výroku o trovách konania, zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Pokiaľ ide o zmeňujúci výrok, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie si neujasnil, čo je predmetom konania, nakoľko celá argumentácia účastníkov i súdu sa týkala platnosti či neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena, pričom súd prvej inštancie v prvom výroku napadnutého rozsudku určil, že dohoda o zriadení vecného bremena uzavretá medzi žalobcami 1/, 2/ ako jednou zmluvnou stranou a žalovanými 1/, 2/ ako druhou zmluvnou stranou uvedená v článku V. kúpnej zmluvy zo 7.8.2007 - V 1147/07 je neplatná. Z uvedeného dôvodu je požadované určenie, že predmetné vecné bremeno neexistuje zjavne nadbytočné a to aj v prípade, ak by žalobcovia boli v konaní o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena plne úspešní. Právnym dôsledkom určenia neplatnosti zmluvy je, že absolútne neplatný právny úkon nemá od začiatku žiadne právne následky, hľadá sa na ň ako keby neexistoval. V tejto časti preto odvolací súd rozsudok zmenil vo výroku, ktorým súd prvej inštancie určil, že neexistuje vecné bremeno spočívajúce vo vyhradení práva vstupe žalovaných 1/, 2/ na pozemok s parcelným číslom KN-C č. XXXX/XX - zastavaná plocha o výmere 107 m² za účelom udržiavania a čistenia na tomto pozemku nachádzajúceho sa kanalizačného vpustu v trvalom užívaní žalovaných 1/ a 2/, zapísané na LV č. XXXX pre katastrálne územie S. v časti C - ťarchy a to tak, že žalobu v tejto časti zamietol pre nedostatok naliehavého záujmu na tomto určení.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu do jeho zmeňujúcej časti podali dovolanie žalobcovia 1/ a 2/, ktorého prípustnosť odôvodňovali ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p. Namietali, že odvolací súd v rozpore s ustálenou judikatúrou nesprávne právne vec posúdil, v dôsledku čoho je nutné považovať jeho rozhodnutie za prekvapivé. Poukázali na to, že naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit, pričom tento záujem je potrebné zisťovať a skúmať so zreteľom na cieľ, ktorý žalobcovia sledujú podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Naliehavý právny záujem súvisí s vyriešením otázky, či sa konkrétnou žalobou môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom postavení. Preto je dôležité položiť otázku, ktorý výrok žalobcami podanej žaloby, a to a/ určiť neexistenciu vecného

bremena alebo b/ určiť neplatnosť zmluvy o zriadení vecného bremena, je možné považovať za určenie, ktoré má „iba“ povahu predbežnej otázky, a ktorý výrok je možné považovať za posúdenie, či tu právny vzťah je alebo nie je. Je evidentné, že určenie neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena možno považovať jedine za vyriešenie predbežnej otázky vo veci určenia existencie, resp. neexistencie vecného bremena, ktorého určenia (neexistencie) sa primárne domáhali žalobcovia svojou žalobou. Navrhli dovolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Žalovaní vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcov navrhli dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, zastúpená advokátom, proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom, bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/, 2/ je dôvodné.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, dovolací súd postupoval v zmysle vyššie citovaného § 470 ods. 2 C.s.p. a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 O.s.p. a § 238 O.s.p.

8. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

9. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 písm.a/ až g/ O.s.p. (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

10. Podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

11. Dovolatelia nenamietali, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 ods. 1 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. a existencia procesnej vady takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

12. Dovolací súd vzhľadom na dôvod dovolania a svoju zákonnú povinnosť osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd nečakane založil svoje rozhodnutie na inom právnom ustanovení. Dospel pritom k záveru, že konanie je takouto vadou postihnuté.

13. Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

14. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné právo, ktoré mu právny poriadok priznáva.

15. Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. (účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu), ak je odvolací súd

toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

16. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že v prejednávanej veci odvolací súd vec posúdil (v jeho zmeňujúcej časti) podľa ustanovenia § 80 písm.c/ O.s.p. nedostatok naliehavého záujmu na tomto určení, ku ktorému sa účastníci dovtedy nevyjadrovali.

17. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o neexistencii vecného bremena mal za to, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na takomto určení, naproti tomu odvolací súd žalobu v tejto časti zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na takomto určení bez toho, aby vyzval účastníkov, či majú záujem vyjadriť sa k otázke naliehavého právneho záujmu na takomto určení.

18. Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to 1. musí ísť o ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a 2. toto ustanovenie musí byť pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej. Ak sú súčasne splnené obe podmienky, je odvolací súd povinný vyzvať účastníkov, aby sa k niektorej aplikácii tohto ustanovenia vyjadrili. Za danej právnej úpravy je porušenie povinnosti zo strany súdu potrebné kvalifikovať ako odňatie možnosti účastníkom konať pred súdom. Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. Úmyslom zákonodarcu novelou § 213 ods. 2 O.s.p. od 15. októbra 2008, ako to vyplýva z dôvodovej správy k novele Občianskeho súdneho poriadku, bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k niektorej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Odvolací súd je povinný v prípade, že mieni vec posúdiť podľa iného právneho ustanovenia, vyzvať účastníkov, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej (poučovacej) povinnosti oprávneného súdu. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia veci“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O.s.p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

19. V preskúmvanej veci, z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie, odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než súd prvej inštancie. Účastníkom konania tak v danej procesnej situácii odňal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní.

20. V súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. mal odvolací súd vyzvať účastníkov, aby sa vyjadrili k možnému použitiu ustanovení iného právneho predpisu, podľa ktorých mienil danú vec posúdiť. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a účastníkom nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii § 80 písm.c/ O.s.p. v otázke nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení neexistencie vecného bremena, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie v o veci rozhodujúce. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.

21. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky z dôvodov vyššie uvedených zrušil rozsudok odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcom výroku a v rozsahu zrušenia vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449

ods. 1 C.s.p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre súd záväzný (§ 455 C.s.p.).

23. Záverom dovolací súd dáva do pozornosti odvolacieho súdu podanie žalovaných zo dňa 22.7.2014 (č. l. 266), kde na č. l. 267 žalovaní tvrdia, že parcela KN-C č. XXXX/XX evidovaná v katastri nehnuteľností S. (t. j. parcela, na ktorej sa nachádza inkriminovaná žumpa a ku ktorej je zriadené vecné bremeno, ktorého sa tento spor týka) bola kúpnu zmluvou zo dňa 7.10.2013 vrátane jej Dodatku č. 1 zo dňa 25.11.2013 prevedená na inú osobu, spoločnosť MM ALFA, s.r.o., so sídlom Dopravná 2, Košice. Rozhodnutie o povolení vkladu nadobudlo právoplatnosť dňa 11.12.2013.

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.